

"הכל אפשרי" - / אבי גבאי שני פרקים ראשונים

להוציא לאור ספר זה לא אירוע שקורה בכל יום. ובייחוד כשזה ספר על החיים שלך: 50 שנות חיים נכרות בעטיפה ומוצבות למכירה בדוכנים ברחבי הארץ. שנה של כתיבה הזכירה לי סיפורים ישנים, אירועים נשכחים ורגעים שלא תמיד קל לתאר במילים.

אבל השנה הזאת גם הזכירה לי את מי שחשוב באמת: מיליוני האנשים שעוד כותבים את סיפור החיים שלהם, אלה שבשבילים אנחנו קמים בבוקר, כדי לעבוד בלי הפסקה, עד שנביא שינוי.

אני שמח לפרסם כאן את הפרקים הראשונים של הספר, שמתארים בדיוק למה אני ממשיך לקום בכל בוקר, ולמה אני נחוש להמשיך ולהיאבק על שינוי אמיתי. אני מזמין אתכם לקרוא, ואם הזדהיתם, גם לשתף.

פרק ראשון: החלטתי להתפטר

משה כחלון זימן אותי לפגישה דחופה. הוא לא אמר מדוע והבנתי שזה לא לטלפון. נפגשנו מחוץ למשרדי תחנת הרדיו רדיו שבה הוא התראיין והוא אמר לי בדרמטיות: "יש משא ומתן מאוד רציני עם בוז'י, ומפלגת העבודה נכנסת לממשלה. הכול כבר סגור וזה יקרה בימים הקרובים."

שמחתי לשמוע את זה. לא היה לי פשוט בישיבות הממשלה, כולם מתחרים מי יותר קיצוני, וראש הממשלה נואם בכל שבוע נאום שכולו נגד במקום בעד. נגד השמאל, נגד התקשורת או נגד ערביי ישראל. האמנתי שכניסה של מפלגת העבודה לממשלה תמתן ותרגיע את השיח הזה. "יכול להיות שנצטרך לוותר על המשרד להגנת הסביבה", המשיך כחלון, "אבל אם תתנגד לכך, אני אתעקש". הייתי רק שנה בתפקיד השר להגנת הסביבה, אבל הסכמתי. "יותר חשוב לי שמפלגת העבודה תיכנס לממשלה", אמרתי, "ואם צריך לוותר על אחד התיקים שלנו, נספוג את זה. העיקר שייכנסו". כחלון הציע שאכהן כשר נוסף במשרד האוצר. הסכמתי גם לזה. כחלון הנהן בראשו ונפרדנו בתחושה אופטימית. הרגשתי שהרחבת הממשלה היא הצעד הנכון והמתבקש עבור המדינה, וגם תקל עלי.

במוצאי שבת שלאחר מכן ערכתי אצלי בבית ערב סיעה. היתה אווירה טובה, עשינו על האש, וכחלון הודיע שם בצורה נחרצת: "השבוע בוז'י נכנס לממשלה". הוא לא פירט, אבל אמר שאחרי שהממשלה תורחב, נוכל לחזור ולתפקד בלי לחצים חיצוניים בסגנון דודי אמסלם ואברהם נגוסה, שני חברי כנסת מהליכוד, שבכוונה לא השתתפו בהצבעות בכנסת כדי להפעיל לחץ על הממשלה להעלות את הפלשמורה.

ביום רביעי נערכה פגישה בין נתניהו לאיווט ליברמן, ולאחריה הוחלט שליברמן וסיעתו ייכנסו לממשלה במקום מפלגת העבודה. היה לי ברור שזה היה סגור מראש. שהם לא סתם נפגשו, אלא שמישהו סגר את כל הפרטים מראש, כולל את מינויו של איווט לשר הביטחון. זאת היתה הפתעה גדולה, האמנתי שגם לכחלון. שעה לאחר מכן שמעתי ברדיו את רועי פולקמן, יושב ראש סיעת כולנו, שאמר כי אין למפלגת כולנו שום בעיה עם זה שליברמן ייכנס לממשלה ושיתמנה לשר הביטחון. פולקמן בחר נחמד, אבל הוא לא אומר מילה בנושאים פוליטיים בלי שכחלון אישר מראש. לא היה לי ספק שהמינוי של ליברמן לשר הביטחון היה בתיאום מוחלט עם כחלון.

חבר הכנסת אלי אלאלוף מכולנו התקשר אלי נסער ואמר: "לא יכול להיות שנסכים שליברמן יהיה שר הביטחון". הסכמתי עם דבריו, אבל הסברתי לו שהמפתח בידיו של משה כחלון. "עכשיו יצאתי ממנו ודיברתי איתו על כך", ענה אלאלוף. כמה דקות לאחר מכן התקשר אלי כחלון. "מה אתה אומר?" שאל אותי. הוא ידע מראש מה אני חושב. הוא ידע שאין סיכוי שאסכים שאיווט ליברמן יהיה שר הביטחון. אמרתי לו חד משמעית מה אני חושב על המינוי. הוא סיכם איתי שבתוך שעתיים נחליט אם לקיים התייעצות סיעה. דקה לאחר מכן קיבלנו

הודעה בקבוצת הוואטסאפ של הסיעה, שההתייעצות תהיה למחרת בישיבת הסיעה במעלות. היה לי ברור שהכול סגור. הרי פולקמן לא היה מתראיין ברדיו בלי אישור וגיבוי מכחלון.

לא הלכתי לישיבת הסיעה. באותו שבוע נפטרה טליה בליליוס, אשתו של אלי, חברי הקרוב. בכל הימים שקדמו לפטירתה הייתי איתו, וכך גם בימי השבעה. זה היה שבוע קשה מאוד עבורי מבחינה רגשית ולא הייתי מסוגל לשבת בישיבת סיעה, שכולה זיוף והעמדת פנים, ולדון בהחלטה שכבר התקבלה, נחתמה ויצאה לדרך.

בבוקר שלמחרת צלצל רועי פולקמן אלי כדי להתייעץ לגבי העמדה הציבורית של כולנו בשאלת מינויו של ליברמן. "אבל אתמול אמרת ברדיו שאין עם זה בעיה", השבתי לו. "כחלון ביקש ממני להגיד את זה", הוא ענה. לא הופתעתי. זה כחלון. כל אחד שומע את מה שהוא רוצה.

קבעתי פגישה עם משה כחלון והודעתי לו שאני מתפטר. עד אז לא הגבתי בפומבי על המינוי, למרות שהיה ברור לכולם מהי עמדתי ביחס למינוי הזה. "אני לא יכול לשבת בממשלה עם ליברמן כשר ביטחון", אמרתי לכחלון, "כל הממשלה תלך ימינה בעקבות המינוי הזה". זה היה קו אדום מבחינתי. שר ביטחון במדינה כמו ישראל הוא לא עוד שר. הוא השר החשוב ביותר. המינוי של ליברמן היה על חשבוננו של בוגי יעלון, שר ביטחון מקצועי ושקול, רמטכ"ל לשעבר, וזה היה מעשה שלא יכולתי להשלים איתו. ההדחה המכוערת של הרמטכ"ל בוגי לטובת האפסנאי ליברמן היתה עבורי הקש ששבר את גב הגמל, צעד מכוער אפילו בעולם הציני של הפוליטיקה הישראלית.

כחלון ביקש ממני שלא אתפטר. הוא ניסה לשכנע אותי והבטיח שליברמן יהיה פרקטי ולא קיצוני. אמרתי לו שגם אני סבור שליברמן יהיה פרקטי, אבל אדם שכל המפלגה שלו מושחתת, ושהוא עצמו ניצל בעור שיניו מהעמדה לדין, לא יכול להיות שר ביטחון. ליברמן הוא אדם מסוכן, לא צפוי ושטחי. עדים שהיו צריכים להעיד נגדו במשפט נעלמו, אין שום הסבר למיליונים שנמצאו בחשבון הבנק של בתו. בעיני, אחד מסיפורי השחיתות הכי גדולים שהיו כאן הוא הדרך שבה הוא מנע כתב אישום נגדו. הדבר היחיד שליברמן תמך בו היה מתווה הגז, למרות שהיה אז מחוץ לממשלה ולא היה מחויב לתמוך במתווה. הוא תמיד תומך בנושאים שיש מאחוריהם כסף גדול וטייקון. אני מניח שיום אחד נדע בדיוק מדוע תמך במתווה הגז.

גם הקו הקיצוני שליברמן מוביל הטריד אותי. ידעתי שבהשראתו, כל מפלגות הימין יתחרו ביניהן מי תהיה יותר קיצונית. ידעתי שהוא אלמנט שימשוך ימינה ויאייץ את התחרות בין נתניהו לבנט. לצערי, צדקתי. השנאה, הפילוג והתוקפנות הקצינו מאז לממדים בלתי נסבלים. ידעתי שליברמן ונתניהו מתעבים זה את זה ולא רציתי להיות שותף בממשלה כזו. שבוע לפני שנכנס לממשלה, ליברמן אמר על נתניהו שהוא שקרן ונוכל. הרגשתי שזה צעד חסר אחריות מצדו של נתניהו למנות אותו לשר ביטחון.

השיחה לא היתה פשוטה אבל כחלון ואני סיכמנו שאחשוב. למעשה, לא היה לי על מה לחשוב. בלילה של יום רביעי כבר כתבתי את מכתב ההתפטרות שלי. ידעתי שאם אבליג על המינוי, אהיה פוליטיקאי כמו כל הפוליטיקאים, אחד שמוותר על האמת שלו ועל העקרונות שלו למען הכיסא. לפני שנכנסתי לפוליטיקה, הבטחתי לילדים שלי שזה לא יקרה. רציתי להמשיך ולהסתכל להם בעיניים במצפון נקי. זה היה שבוע שרבים מאזרחי המדינה לא נשמו בגללו. התמרון הפוליטי היה כל כך ציני וההלם ממינוי ליברמן כשר ביטחון היה עצום. הרגשתי שאני מחויב לציבור בדיוק כמו שאני מחויב למצפון שלי.

בערב הלכתי שוב לשבעה של טליה. סיפרתי לאלי על הפגישה. "אל תמהר", הוא יעץ לי. קיבלתי את עצתו. חिकיתי לראות שהסיכום הופך להסכם קואליציוני סופי לפני שאודיע על התפטרותי. לאחר שנחתם ההסכם הודעתי לכחלון שהחלטתי סופית. הוא ביקש ממני

להשהות את פרסום ההודעה והפציר בי שלא אתראיין בנושא. הסכמתי. לא רציתי לפגוע בו ובמפלגה מעבר לפגיעה שתיגרם מעזיבתי.

לא הודעתי לאיש במשרד להגנת הסביבה שאני עומד להתפטר. למחרת היה לי סיור במכון וולקני וישיבת עבודה עם שר החקלאות ואיש לא ידע שאלה שעוטי האחרונות בתפקיד. במהלך היום הודעתי לצוות שלי - לדלית, להילה, לרותם, לליהי, לאייל ולאבי מלול. בצהריים התקשר ארז, ראש המטה של כחלון, ואמר שכחלון ביקש שאשה את ההודעה שלי עד ליום שישי. זאת, כך תיארתי לעצמי, כדי שההתפטרות שלי לא תככב בכותרות עיתוני השבת. הסכמתי. בלילה, אחרי שסיימנו את ההכנות להודעה ואחרי ישיבה ארוכה לסגירת קצוות בנושאים שהיו באמצע טיפול, לקחתי את הצוות שלי לארוחה במסעדה. חזרתי הביתה לקראת חצות וקיבלה אותי הפגנה של פעילי סביבה כנגד הבנייה בהרי ירושלים. בלבי אמרתי להם: אתם מפיגנים נגד איום לא רלוונטי.

למחרת בבוקר ערכתי מסיבת עיתונאים והודעתי על התפטרותי מהממשלה. משם נסעתי לחתונה של יפעת נמימי, חברה של איילת, אשתי ובת הדודה של אורון שאול, החייל שנחטף. כל משפחתו היתה שם ואנחנו בקשר טוב מאוד. תפסה אותי שם אישה מבוגרת מטבריה שהזדהתה כמצביעת ליכוד. היא אמרה לי שהיא יותר מפחדת מהמנהיגים שלנו מאשר מהערבים. הרגשתי שצדקתי.

פרק שני: "ראש הממשלה רותח עליך"

זו לא היתה הפעם הראשונה ששקלתי התפטרות מהממשלה. לכל אורך ההתדיינות סביב מתווה הגז שקלתי את האפשרות הזו לא פעם. למן הרגע הראשון ראיתי שמדובר בחלטורה חובבנית ורשלנית במקרה הטוב, ומושחתת עד היסוד במקרה הרע. לא אנשי מקצוע טיפלו בנושא המורכב והסבוך הזה מטעם המדינה, אלא פוליטיקאים, ובראשם ראש הממשלה, בנימין נתניהו. יש לי ותק עשיר כמנהל ואני יודע שכך לא מנהלים משא ומתן, כך לא מגיעים להסכמות, כך לא סוגרים הסכם. האינטרס הראשון של הממשלה היה צריך להיות טובת הציבור, או במילים פשוטות: מה האזרח ירוויח ממתווה הגז, אבל במתווה הגז התהפכו היצרות. הדאגה הראשונה היתה לחברות הגז.

שנתיים קודם לכן, לאחר שהודעתי על פרישתי מניהול בזק, פנה אלי יצחק תשובה והציע לי להיפגש. נפגשנו במלון סיטי טאוור. הוא היה מאוד חביב והוגן והתרשמתי שהוא אדם חכם בעל חשיבה כלכלית נכונה. בדקה השלישית של הפגישה הוא כבר הציע לי לנהל את חברת הגז שלו, דלק קידוחים. שאלתי בתמיהה: "לא הכרת אותי עד רגע זה ולא פגשת אותי עד היום, וככה אתה מציע לי לנהל את הפרויקט הכי חשוב שלך?" הוא ענה: "שאלתי כמה עובדים של בזק עליך, ואם ככה העובדים חושבים עליך, סימן שאתה מנכ"ל טוב". זו היתה תשובה טובה של יצחק תשובה. אני מאמין שמנהל יכול להרשים את הדירקטוריון שלו ואת המנהלים שמעליו, אבל הוא לא יכול לעבוד לאורך זמן על העובדים. הם מרגישים הכול. בעיקר זיוף, כמו שאמר הולדן קולפילד בתפסן בשדה השיפון.

ביקשתי מתשובה זמן לחשוב על ההצעה שלו ונפגשנו שוב. בהמשך נפגשתי גם עם מנכ"ל הקבוצה כדי לשוחח על פרטי השכר. ההצעה היתה מצוינת, כמה מיליונים בשנה. תשובה הרי תמיד מתגאה בכך שהוא הפך רבים מהמנהלים שלו לעשירים.

התחלתי ללמוד את נושא הגז, קראתי כתבות, שוחחתי עם אנשים והחלטתי להשיב בשלילה. עיקר התפקיד היה לעסוק ברגולציה ולעשות רוב היום לזבי אצל רגולטורים שונים בירושלים, וזה לא עניין אותי. רציתי להיות בצד של הציבור. אמנם ראיתי בגז פרויקט לאומי חשוב, פרויקט לאומי עם משמעות אדירה למדינה, אבל העדפתי מגע עם עובדים ומנהלים

ולא לבלות את היום רק עם עורכי דין ורואי חשבון. רציתי לנהל אנשים. זה מי שאני. עוד כסף לא עניין אותי. בבזק הרווחתי יפה מאוד והגעתי לעצמאות כלכלית. שום סכום לא היה עבורי שיקול. בורכתי פעמיים - גם בעצמאות כלכלית וגם בחוסר עניין לרדוף אחר עוד כסף. כשאני רואה כל מיני מילארדרים מסתבכים בשביל עוד כסף, אני לא מצליח להבין הרי הם לא יאכלו עוד ארוחה והילדים שלהם מסודרים - אז מה העניין?

כשמוניתי לשר כבר החלו הדיבורים על מתווה הגז. נתניהו הודיע שבתוך חודש יסתיים המשא ומתן בין הממשלה וחברות הגז. חשבתי שזה מאוד לא חכם שהוא מתחייב על לוח זמנים, כי זה מציב לחץ מיותר על הממשלה. תיארתי לעצמי שחברות הגז ימרחו את הזמן כדי להגיע לסוף החודש ולא לאלץ את הממשלה לקבל את הדרישות שלהן. היום אני מבין שהוא פשוט לא היה בצד שלנו במשא ומתן.

בכל אותה תקופה נערכו ברחבי הארץ הפגנות כנגד מתווה הגז. בוקר אחד התקשר אלי משה כחלון, כביכול כדי להתייעץ. נזכרתי שלא מזמן הוא אמר לי שפוליטיקאים לא שואלים שאלה שהם לא יודעים עליה את התשובה. כחלון הסביר לי שבשל קרבתו לקובי מימון, אחד מבעלי חברות הגז, הוא לא יכול להיות מעורב בסוגיית מתווה הגז. "מה אתה מציע לעשות?" הוא שאל אותי. אמרתי לו שנושא הגז הוא עניין עצום מבחינה כלכלית וגם ציבורית וכי זה מבחן ציבורי גדול שלו. עוד אמרתי שיש לו שלוש חלופות: הראשונה, שלמרות הקרבה לקובי מימון, הוא יודיע שהנושא מספיק חשוב ושהוא ימשיך לטפל בנושא. השנייה, להעביר אלי את הסמכויות. הרקע שלי בעסקים וברגולציה הוא כזה שההחלטה תהיה מובנת לציבור. השלישית, להעביר את הסמכות לנתניהו, שכולם יודעים מה עמדתו.

כידוע, הוא בחר להעביר את הסמכויות לראש הממשלה. באותו שלב כבר הכרתי טוב את משה כחלון. הוא הפוליטיקאי הכי טוב בישראל אחרי נתניהו. כחלון רק העמיד פנים שהוא מתייעץ איתי. הבנתי שהוא משחק כאן משחק כפול. הוא לא רצה להתעמת עם נתניהו וגם לא איתי. באותם ימים ניגשה אלי חברת הכנסת שלי 'יחימוביץ' שהובילה בכנסת ביד רמה את ההתנגדות למתווה הגז. שלי סיפרה לי ששאלה את כחלון מדוע הוא לא נותן לי את הסמכויות שלו. כחלון אמר לה שזה משום שאני מתנגד לפיקוח על מחירי הגז. אחר כך הוא מצא סיפור אחר, שכביכול אי אפשר להעביר את הסמכויות לשר אחר מאותה מפלגה, כי הוא יהיה תלוי בו. גם התירוץ הקלוש הזה לא עמד במבחן הזמן. אחרי שהתפטרתי הועברו הסמכויות של כחלון בנושא הגז לשר הכלכלה, אלי כהן ממפלגת כולנו, מי שמתחילת הדרך תמך במתווה הגז.

לדעתי, כחלון לא הבין את גודל הנושא, את משמעות הבריחה שלו מהנושא, את זה שהוא לא נשאר לשמור על הציבור. הוא פשוט ברח מהמערכה ופעל בניגוד לרצון הציבור.

דיויד גילה, הממונה על ההגבלים העסקיים, התנגד למתווה הנוכחי מתחילת הדרך בטענה שהוא לא מייצר תחרות של ממש ושהוא אינו לטובת הציבור. לטענת הממונה, חברות הגז ביצעו מלכתחילה עבירה על חוק ההגבלים העסקיים, ולא יכול להיות שהתיקון לעבירה הזאת יהיה במתווה שעוד משפר את מצבן על חשבון הציבור. אלא שבמקום לשנות את המתווה ולפעול כך שיהיה לטובת הציבור, החליט נתניהו לעקוף את הממונה דרך סעיף 52 לחוק ההגבלים העסקיים. סעיף 52 אומר ששר הכלכלה יכול, משיקולים ביטחוניים או מדיניים, לקבל החלטות בנושא הגבלים עסקיים - בניגוד לעמדת הממונה על ההגבלים. זו שאלת מיליון הדולר, מדוע נתניהו החליט כפי שהחליט. מעולם בתולדות מדינת ישראל לא התקבלה החלטה כזו. מעולם לא השתמשו בסעיף הזה, ומי שמכיר את נתניהו יודע שמאז 2009 והלאה הוא לא מתערב ולא מכריע בנושאים כלכליים, בוודאי לא כשיש ויכוח. מה גרם לו להיכנס עם הידיים והרגליים לנושא הזה? לעקוף את הממונה על ההגבלים?

כדי לקבל החלטה כזו, הקבינט המדיני ביטחוני היה צריך לאשר אותה. כאשר הנושא הגיע לקבינט, הודיע אריה דרעי, שר הכלכלה, בהפתעה גמורה, שאינו רוצה שיעבירו לו את

הסמכויות, אלא שיעבירו אותן למישהו אחר או לממשלה כולה. הוא לא הסביר את ההתנגדות שלו. אני מניח שהוא ראה מקרוב את מה שאנחנו הערכנו מרחוק, והוא לא רצה להיות האדם שההיסטוריה תרשום על שמו את השערורייה הזאת.

ביום שישי בצהריים קיבלו כל שרי הממשלה הודעה, כי בישיבת הממשלה הקרובה תעלה על סדר היום העברת סמכויות שר הכלכלה בעניין סעיף 52. שלחתי למזכיר הממשלה דאז, אביחי מנדלבלוט, מכתב: "בטרם העברת הסמכויות, אני מבקש שיציגו לנו את המתווה. הוא עלה רק בקבינט ולא בממשלה". קיבלתי תשובה מסגנו של מנדלבלוט שהנושא יוצג בממשלה, ורק לאחר הצגתו יתקיים דיון בבקשה להעברת הסמכויות.

בישיבת הממשלה ביום ראשון בבוקר הנושא הראשון על סדר היום היה: אישור העברת הסמכויות משר הכלכלה. נתניהו הציג את העניין בשני משפטים, ומיד עלתה השאלה: מי בעד? מי נגד? "רגע", התפרצתי לדברים, "הובטח לנו דיון בנושא, שנדע על מה אנחנו מצביעים". נתניהו היה חסר סבלנות. "זה נושא טכני", הוא אמר, "לא צריך דיון. מי בעד, מי נגד?" כולם הרימו את היד בעד, רק אני נגד. נתניהו לא הבחין בי. ישבתי בקצה מצד שמאל ולא היה בינינו קשר עין. חיים כץ, שישב מולי, חיך חיוך מרושע ואמר: "ראש הממשלה, יש מישהו נגד". הוא המשיך לחיך וחיך את כפות ידיו בהנאה, מזכיר לי את האיש הקטן בסדרת הטלוויזיה היה היה.

נתניהו שאל אותי בחוסר עניין מדוע אני נגד. "אנחנו לא טכנאים פה", אמרתי, "וצריך לקיים דיון על הנושא". תחושת הסירחון עמדה באוויר. הנחרצות הזאת, שהיתה מאוד לא אופיינית לנושאים כלכליים, היתה מטרידה מאוד. הרגשתי שמרמים אותי, אותנו. כעסתי מאוד. הכעס שלי נבע מתחושה, שלא מניחה לי עד היום, שההחלטה על מתווה הגז נולדה בחטא. המדינה רק נתנה ולא קיבלה בתמורה דבר. הציבור לא הרוויח מאום. המתווה לא קבע רמת מחירים סבירה לגז, ולכן משתלם פחות לעבור לשימוש בגז. כתוצאה מכך, לא צומצם מספיק זיהום האוויר. זיהום האוויר פוגע בבריאות אזרחי ישראל, ואם לא נצליח לצמצם אותו בגלל שמחירי הגז יקרים ביחס למחירי המזוט והפחם, אז מה הטעם במתווה הגז? האוטובוסים ממשיכים להשתמש בסולר, התעשייה ממשיכה להשתמש במזוט, חברת החשמל לא עברה לשימוש מלא בגז, ועדיין מתים כל שנה 2,500 איש מזיהום אוויר. בנוסף, כל משק בית משלם עכשיו כ-800 שקלים בשנה יותר מכפי שהיה צריך לשלם עבור חשמל. אז היכן הרווח של אזרחי מדינת ישראל ממתווה הגז?

התגובה הציבורית הראשונה שלי ניתנה באותו יום. אמרתי שהממשלה היא ריבון. היא לא חברה עסקית שמנהלת משא ומתן עם חברות הגז, אלא היא הבעלים שחייב לשמוע, להקשיב היטב, ובסוף להחליט על פי מה שטוב לאזרחי המדינה. הממשלה אינה לקוח של חברות הגז, היא הרגולטור. במקום להשתמש בכוחה, הממשלה התנהגה כאילו שחברות הגז עושות לה טובה. היא התנהגה כמי שנמצאת תחת לחץ, כמי שקיבלה את הקלפים הגרועים במשחק, לא את הטובים. גם כמשא ומתן זה היה כישלון מפואר. כמו שחקן פוקר עם ארבעה אסים שמפסיד למי שאין לו זוגיים.

לאחר מכן התקיים דיון בוועדת הכלכלה של הכנסת בנושא הגז, דיון כללי שאין בו חקיקה או אישור תקנות כלשהן. לדיון הוזמנו שתי סמנכ"ליות מהמשרד להגנת הסביבה, הכלכלנית הראשית והמדענית הראשית. הן שאלו אותי איזו עמדה להציג. אמרתי בפשטות - את העמדה שלך. אתן מכירות את הנושא לעומק, חקרתן ולמדתן אותו. חובתכן לומר בדיון את עמדתכן המקצועית. הן אכן הציגו בדיון את עמדתן והיא זכתה לסיקור תקשורתי.

לקראת חצות התקשר אלי מזכיר הממשלה, אביחי מנדלבלוט: "ראש הממשלה רותח עליך. הסמנכ"ליות שלך התנגדו למתווה הגז ודיברו נגד עמדת הממשלה." "אתה משפטן ואתה יודע שאין עמדת ממשלה", עניתי, "בניגוד לבקשתי, הנושא כלל לא נדון בממשלה ולכן כל איש מקצוע יכול לומר את דעתו."

מנדלבלוט אמר שטכנית אני צודק, אבל שכדאי שאפגש עם ראש הממשלה. הייתי כבר קרוב לחודשיים שר בממשלה, ועוד לא היתה בינינו פגישה מעבר לישיבות הממשלה. נתניהו גם לא טרח ליזום פגישה כזאת.

כמי שהיה מנהל שנים רבות זה די הדהים אותי, שלא עניין אותו לפגוש את השר היחיד בממשלתו שהוא אינו מכיר. את האחרים הוא הכיר מקדנציות קודמות ומשנים ארוכות ומשותפות בפוליטיקה, אבל אני הייתי חדש לחלוטין.

אני חייב לציין שהופתעתי מעומק המעורבות של נתניהו בנושא הגז. נתניהו עצמו גם לא עוסק בנושאים שאינם פוליטיים ומתווה הגז אינו נושא פוליטי. הוא עוסק בבריאות? בדירור? בחינוך? בתשתיות? לא. לכל היותר, הוא נוכח נפקד. מכול הנושאים בעולם הוא מתעלם ורק במתווה הגז הוא היה מעורב עד צוואר. הגיע בעצמו לוועדת הכלכלה, הגיע בעצמו לבג"ץ. פתאום קם לנו ראש ממשלה שאכפת לו.

התקשורת והציבור רחשו סביב מתווה הגז. נערכו הפגנות ברחובות והתעורר עניין רב בשאלת המתווה - החל בפעילי סביבה וכלה בכאלה שקראו להלאמת השדות. אני לא מאמין באלה שרק מתנגדים ואינם מציעים חלופה סבירה והגיונית, ולכן גיבשנו קונספט אחר לטיפול בנושא הגז. למדתי את הנושא לעומקו. פגשתי אנשי מקצוע בתחום, קראתי, שאלתי שאלות, ושיתפתי את היועץ שלי, אייל עופר, גאון של ממש, שהקים את תנועת "ישראל יקרה לנו" ושנענה להצעתי להצטרף אלי לממשלה כדי לנסות לעשות שינוי מבפנים.

הקונספט שגיבשנו נשען על התפיסה שחברות הגז השקיעו כספים, לקחו סיכונים ומגיע להן להרוויח יפה מהפרויקטים הללו, אבל שגם לציבור מגיע להרוויח. המודל קבע שצריך לקבוע לחברות הגז מחיר מקסימום סביר וזהו. שיישאר עם האחזקות שלהם, אבל שיהיה מחיר טוב לצרכנים. זה גם מתאים לתפיסת העולם הכלכלית של נתניהו, חשבתני בתמימותי. הוא הרי נגד עודף רגולציה ועודף התערבות של הממשלה, אז אין סיבה שהוא יתנגד לכך.

הפגישה עם ראש הממשלה התקיימה באווירה טובה מאוד. הוא שאל אותי למה החלטתי להיכנס לפוליטיקה. אמרתי שהרווחתי מספיק בחיים והדבר הבא מבחינתי הוא שליחות ציבורית. "מעניין אותי לתקן את המנגנונים של המדינה", אמרתי. נתניהו הרהר בתשובה שלי והשיב: "אתה יודע, אחרי הקדנציה הראשונה שלי כראש ממשלה הבנתי שאני מרושש כלכלית". נדהמתי מהתשובה. אדם שמרגיש מרושש כלכלית, גם אם זה נכון וגם אם לא, הוא אדם שפתוח לקבלת טובות הנאה, שחושב שמגיע לו. זה סוג של אמירות של אנשים שרומזים לצד השני לתת להם משהו.

באתי לפגישה עם מצגת קצרה ומסודרת והצגתי לו את המודל החלופי והמשופר. נתניהו שהכרתי הוא איש מאוד נבון עם תפיסה מהירה וידע בכלכלה, ולכן הופתעתי לגלות שהוא לא מכיר את הפרטים ולא באמת מבין את המודל של מתווה הגז שהוא בעצמו אישר וקידם בכל הכוח.

נתניהו הקשיב לי בחצי אוזן ואמר: "לא יודע, אולי זה מאוחר מדי. אתה צריך לשבת עם שטייניץ ויוג'ין קנדל" (יושב ראש המועצה הלאומית לכלכלה במשרד ראש הממשלה). הרגשתי שהוא רוצה למרוח אותי, אבל לא ויתרתי. הצגתי לשטייניץ ולקנדל את המצגת וגם לאלי גרונר, שהיה אז מנכ"ל משרד ראש הממשלה. שלושתם נפנפו אותי. הם לא היו פתוחים להקשיב.

החלטתי לנצל את הפגישה כדי לקדם את האג'נדה המרכזית שלי, זאת שאני מאמין שיכולה להקפיץ את המדינה כמה קומות מעלה. נתניהו מדבר רבות, ובצדק, על הברוקרטיה הממשלתית המתרחבת ועל המחיר הכלכלי שהמדינה והציבור משלמים בגללה. הסברתי לו איך אני רואה את העניין ובעיקר מהיכן מתחיל הפתרון. "נציבות שירות המדינה היא צוואר הבקבוק של המדינה", אמרתי, "שם הפקק של כל הברוקרטיה. משם צריך להתחיל את

התיקון. תן לי לטפל בה עבורך, בכל מודל שתבחר, עם או בלי סמכות פורמלית". הצגתי לו שקף שהראה מה קרה לתרבות הארגונית של בזק בשש השנים שניהלתי אותה. "את אותו דבר אעשה עם נציבות שירות המדינה ואז לא תצטרך יותר קיצוצים בתקציב, והציבור יחוש רווחה אמיתית בממשק שלו עם המדינה", אמרתי. לא ביקשתי דבר בתמורה. נתניהו הסתכל עלי בעניין וענה: "אם כולנו תתמזג עם הליכוד, אני מסכים להצעה שלך". שוב נדהמתי. מגיע אליך שר, איש מקצוע שמציע לך לתת את יכולותיו כדי לפתור בעיה שאתה מגדיר כבעיה לאומית גדולה. שנים אתה מדבר עליה והבעיה רק מחריפה. ראש ממשלה שבאמת אכפת לו, חוטף הצעה כזו בשתי ידיים.

ההפתעה השנייה היתה שעברו פחות מחודשיים אחרי שהקים את הממשלה וזה מה שמעסיק אותי, שכולנו תתמזג עם הליכוד? הבנתי באותו רגע שהוא עסוק רק בהישרדות ובתכסיסים פוליטיים, לא במדינה. עניתי: "דבר על זה עם כחלון. אני לא מתעסק בפוליטיקה". סיפרתי לכחלון על השיחה עם נתניהו ועל התשובה שלי בעניין המיזוג עם הליכוד. כחלון צחק כמי שמכיר את נתניהו היטב ואמר: "אתה לא יודע מה עשית לו. כל סוף השבוע הוא יהיה מוטרד מהשאלה אם הוא פגש טמבל או את האדם הכי מתוחכם שיש."

מתווה הגז נדחה ונדחה ולא הגיע לדין בממשלה. בחודש אוגוסט נסעתי לחופשה משפחתית לשבוע ומישהו מאנשי הודיע לי שהיועץ של שר האנרגיה, יובל שטייניץ, בדק אם אני בחו"ל ועד מתי. ואז ביום שישי הודיעו לשרים בהפתעה שביום ראשון עולה מתווה הגז לדין בממשלה. הודעתי למשפחה: אני חוזר לארץ. ידעתי שאני היחיד שמתנגד למתווה הגז וגם היחיד שמכיר את הנושא לעומק, ולמרות שידעתי שלא אצליח לשנות את ההחלטה, חובתי הציבורית היא להיות שם, לשאול את השאלות ולחייב את הממשלה לקבל החלטה אחרי שהיא שמעה גם את הנימוקים נגד. במוצאי שבת טסתי לארץ ולפני כן שלחתי לכחלון מסרון שאשתתף בישיבת הממשלה. הוא לא ענה. אני מכיר אותו. כשהוא לא עונה, סימן שהוא לא מרוצה.

ביום ראשון הגעתי לישיבת הממשלה ובלובי שלפני ה"אקווריום" ישב העוזר של שטייניץ. כשהוא הבחין בי ראיתי על פניו הבעה של מי שפגש רוח רפאים. הוא הסתער על הטלפון והתחיל לסמס בעצבנות.

הרגשתי שאני לא מייצג רק את עצמי בהתנגדות למתווה הגז. כל המשרד להגנת הסביבה נלחם יחד איתי. חלקם גם היו נוכחים באותה ישיבת ממשלה. הגז הטבעי הוא הנושא המרכזי של המשרד, כי הוא הפתרון המובהק כנגד זיהום האוויר. זה לא עוד עניין של המשרד, לא עוד נושא, אלא הנושא בהא הידיעה.

הממשלה ערכה ישיבה ארוכה של שעותיים שלוש על מתווה הגז. התחלתי לשאול שאלות. אני מול ראש הממשלה, מול שר האנרגיה ושורה של בכירים שייצגו את העמדה שתומכת במתווה. רק יושבת ראש רשות החשמל, אורית פרקש, ואני התנגדנו. ההתנגדות שלה נבעה מהמחיר המופקע שהוענק לחברות הגז. כמעט מיותר לציין שלאחר מכן היא פוטרה מתפקידה עקב התנגדותה למתווה הגז.

זו היתה ישיבה ארוכה ולא פשוטה. הייתי שר חדש, רק שלושה חודשים בתפקיד, והייתי בודד במערכה. המפלגה שלי לא מאחורי, אבל הייתי עדיין בטוח בצדקתי. הרגשתי שאני מפריע לחגיגה, ועם זאת חשתי שציבור רחב ניצב מאחורי ושאני משמש לו פה בחדר הישיבות. האווירה בחדר היתה בסגנון "בואו נסיים את זה, נעשה וי מול בג"ץ שקיימנו דיון וענינו על השאלות". כולם רצו להיפטר מההפגנות ברחובות ולגמור עם מתווה הגז, ורק אני הייתי מין מקל בין הגלגלים, ששואל שאלות שאין להם תשובות עבורן וזה עוד יותר מרגיז אותם.

בישיבה עלה האבסורד הגדול והשקרי מכול במתווה הזו - הבטחת היציבות הרגולטורית לחברות הגז. בשונה מרבים מן המתנגדים, חשבתי שיש היגיון מסוים בדרישה הזאת. הקמת התשתיות לשאיבת הגז מצריכה השקעות עתק, ולכן מי שמשקיע מחפש לצמצם כמה שיותר אי ודאויות, גם רגולטוריות. אבל ההבחנה שעשיתי היתה בין שדות שעוד לא בוצעה בהן ההשקעה כמו לווייתן, לבין שדה תמר, שבאותו שלב כבר החזיר את ההשקעה בו והוא אחד השדות הכי רווחיים בעולם כולו! שאלתי בפשטות למה לתת הקלות לתמר, כשהם כבר החזירו את ההשקעה. לאיש בחדר לא היתה תשובה.

ההחלטה עברה, כצפוי, ברוב גדול. בנט ודרעי היו היחידים שגילו קצת עניין בנושא. בנט אמר שזה לא בסדר שאין פיקוח מחירים, אבל הצביע כמו נתניהו. כמה גופים הגישו בג"ץ נגד ההחלטה, אך בג"ץ פסל רק את פסקת היציבות, לא את המתווה כולו. כך הוכשר ויצא לדרך המתווה המושחת הזה.

השלב הבא היה אישור סעיף 52 בוועדת הכלכלה של הכנסת. יושב ראש הוועדה, איתן כבל, הודיע לי שהוא מתכוון לזמן אותי לישיבה ושאל אם אגיע. אמרתי בפשטות שכן. אם הרשות המחוקקת קוראת לרשות המבצעת, עליה להתייבב. זה לפחות מה שלמדתי בשיעורי אזרחות בבית הספר. ידעתי שיש רגישות סביב העניין, אבל הייתי השר להגנת הסביבה והגז הוא נושא קריטי בכל הנוגע לצמצום זיהום האוויר.

מישהו בחר להדליף את המידע הזה לעמית סגל מחברת החדשות, שהתקשר אלי ושאל אם אני מתכוון להופיע בוועדת הכלכלה. אמרתי שכן. הכתבה ששודרה בערב הציגה את העניין בצורה לעומתית - "גבאי נגד נתניהו או להפך" - ואמא שלי התקשרה לשאול בדאגה למה אני שוב רב עם ראש הממשלה.

מיד לאחר מכן הופעלו עלי לחצים כבדים מצד ראש המטה של כחלון ומנכ"ל משרד האוצר, שלא אשתתף בדיון. שניהם הופעלו על ידי ראש הממשלה במטרה למנוע ממני להשתתף. הטיעון שלהם היה זהה: "אתה שר בממשלה ואתה לא יכול לדבר נגד עמדת הממשלה". התחלתי לשמוע מסביב שרותחים עלי במשרד ראש הממשלה בגלל הדיון המתוכנן בוועדת הכלכלה. במקביל, מנכ"ל האוצר הפיל לנו בכנסת יוזמה של המשרד להגנת הסביבה. הבנת שזה איתות מכחלון.

הייתי אמור לנסוע כעבור עשרה ימים עם ראש הממשלה לוועידת האקלים בפריז. דוד שרן, אז ראש המטה של נתניהו הודיע לדלית, העוזרת שלי, ש"אבי לא יוכל לטוס במטוס עם ראש הממשלה. שיטוס לבד", ורמז שיש בעיה כי "לא פתרנו עדיין את עניין ועדת הכלכלה. אבל אם אבי לא ישתתף בדיון בוועדה, הוא יוכל לטוס איתו". ביקשתי ממנה לחזור אליו ולומר שאין שום בעיה. אני לא אטוס. אני לא אחד משרי הליכוד שהיו מתאבדים אם היו מורידים אותם מטיסה עם ראש הממשלה. בשבילם זה הכול. אותי זה לא מעניין. בלאו הכי זה היה רק יום של טקסים ונאומים. לא משהו בעל משמעות אמיתית.

ככל שנתניהו ואנשיו היו מוטרדים מההתנגדות שלי למתווה, כך הבנתי שיש פה סיפור בעייתי. כמה אנרגיות מטורפות הושקעו בניסיון למנוע ממני להשתתף בדיון בוועדה. אבי ליכט, שהיה המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, המשיך ללחוץ עלי שלא אלך לוועדה. אמרתי בפשטות שאם משפטית אסור לי להופיע בוועדה, שיכתוב לי מכתב בן משפט אחד, אפילו בלא נימוקים, ואז לא אלך. בשלב מסוים הוא התקשר ואמר שיש להם חוות דעת משפטית שאסור לי ללכת. ביקשתי שישלח לי אותה וכך אפעל. התשובות שקיבלתי היו ממשפחת "לא צריך", "חבל על אי הנעימות" ועוד תירוצים בסגנון הזה. הבהרתי שלחצים לא עובדים עלי.

הטיסה לוועידת האקלים בפריז היתה אמורה לצאת לדרך ביום ראשון, והיה ברור לי שאני לא טס. אבל בפוליטיקה הרי הכול מגיע לתקשורת בסופו של דבר, ושלושה ימים לפני הטיסה פרסם רביב דרוקר את כל העניין. לקראת חצות, אחרי הפרסום, נתניהו התקשר אלי.

"שמעתי שיש בעיה עם הטיסה", הוא היתמם. הוא אמר שמדובר באי הבנה ושחשוב לו שאטוסו איתו ושנדבר שם על המתווה. החלטתי להצטרף. אני אדם ענייני, לא משחק ברוגז. ערב הטיסה קיבלתי, דרך התקשורת, את מכתבו של היועץ המשפטי לממשלה דאז, יהודה ויינשטיין. הוא כתב שמצד אחד אני צריך להופיע בוועדת הכלכלה, ומצד שני הוא מנחה אותי שלא לדבר נגד עמדת הממשלה. המכתב הגיע לתקשורת מלשכת ראש הממשלה ששלחה רק חלק אחד שלו - את זה שאומר שאסור לי לדבר נגד עמדת הממשלה. החלק שאומר שאני חייב להופיע, כנראה "לא עבר בפקס".

בארבע בבוקר אני יושב במטוס ונתניהו עולה ואומר לי בשמחה: "אני מבין שקיבלת מכתב שאסור לך ללכת לוועדת הכלכלה". הייתי מופתע כמה שזה חשוב לו ומעסיק אותו. הוא נתן לי את הנאום שלו לוועידת האקלים וביקש שאעיר הערות. הוספתי לנאום מודל שלם שנגע בייצור החשמל בעתיד בשילוב טכנולוגיות ישראליות. ישבנו בוועידה, שמענו נאומים של אובמה, מרקל ושאר מנהיגי העולם ושוחחנו על הנאום. אין מה להגיד: נתניהו נאם שם נאום מרשים. לנאום הוא יודע. כשיצאנו הוא שאל איך היה הנאום, אמרתי שמצוין והוספתי משפט על מימוש החזון. נתניהו הסתכל עלי במבט שאמר "לא הבנת שאני רק נואם?"

כשחזרנו ארצה השתתפתי בדיון בוועדת הכלכלה, בהתאם להנחיה של היועץ המשפטי לממשלה. הלכתי בין הטיפות והתמקדתי במשמעויות של זיהום האוויר והשרידות. סיפרתי בוועדה, אפרופו הצינור החלופי שוויתרו לתמר על הקמתו, על חזיר הבר שנפל לבור. כשהייתי מנכ"ל בזק, חזיר בר נפל לבור של החברה בכביש 443 ואכל את הסיב האופטי. התקשורת עברה לסיב חלופי שמגיע לירושלים דרך בית שמש. אבל רצה הגורל וטרקטור של מקורות חתך בטעות את הסיב האופטי החלופי. ההסתברות שזה יקרה היא אחת למיליארד, אבל זה קרה. השתמשתי בסיפור הזה כדי להמחיש מדוע חייבים צינור שני. לפני כמה חודשים זה אכן קרה. היתה תקלה קטנה יחסית בצינור הגז של תמר וחברת החשמל נאלצה להשתמש במשך כמה ימים בסולר מזהם במקום בגז.

כשחזרתי מוועידת האקלים בפריז, התראיינתי בחדשות ערוץ 2 על החלטות הוועידה ונשאלתי גם על מתווה הגז. הצגתי את עמדתי. במקביל, הודעתי לחברת החשמל, בשם המשרד להגנת הסביבה, שהיא חייבת להפחית את השימוש בפחם ב-15 אחוזים. זה היה צעד תקדימי. יובל שטייניץ, שהיה שר האנרגיה, התפוצץ. הוא ראה בכך פגיעה בריבונות שלו. הוא הלך לנתניהו להתלונן. כחלון הודיע לי שנתניהו רותח עלי. "מה עשית הפעם?" הוא שאל בייאוש. בו ביום נקבעה לי פגישה נוספת עם נתניהו שנפתחה במשפט: "צפיתי שוב בריאיון שלך בערוץ 2", אמר נתניהו, "זה פחות נורא ממה שחשבתי בפעם הראשונה שצפיתי". אלוהים, חשבתי לעצמי, זה מה שמעסיק אותו, לראות פעמיים ריאיון איתי. אני לא צופה בראיונות עם עצמי, אבל הוא צופה בהם ועוד פעמיים?

באותה פגישה עם נתניהו ניצלתי את ההזדמנות והעליתי בפניו, שוב, את ההצעה שלי ליעל את נציבות שירות המדינה. "בוא ננסה לתקן את המדינה", הפצרתי בו, "תקים ועדה עם אנשים שאתה סומך עליהם ונעבוד יחד". נתניהו פטר אותי כדרכו במילים ריקות. מאז, בכל ישיבת ממשלה, כשהוא היה מקטר על הבירוקרטיה, הייתי מעלה את הצורך בטיפול בנציבות שירות המדינה. ביציאה מהפגישה, גרונר אמר לי שנתניהו מאוד מעריך אותי. "אין סביבו אנשים שהוא יכול לדבר איתם", אמר לי, "חבל שאתם לא מסתדרים".

לא הסכמתי לוותר לחברת החשמל. ההחלטה נשארה בעינה, השימוש בפחם הופחת, וזה היה הישג עצום. כעבור זמן קצר שטייניץ בעצמו הורה להפחית את השימוש בפחם ב-20 אחוזים. בירכתי את שטייניץ והוא הודה לי בשמחה שלא תקפתי אותו על כך שעשה את מה שאמר שאסור לעשות. מבחינת המשרד להגנת הסביבה, זו היתה הצלחה אדירה. הצלחנו לשנות את גישת הפוליטיקאים לנושא זיהום האוויר.

מתווה הגז נחתם ואושר, עבר את הבג"צים, וכמה שבועות לאחר מכן קיבלתי הוכחה חותכת וכואבת לכך שצדקנו. יום אחד מתקשר אלי ערן חיימוביץ, מנכ"ל פניציה, מפעל לייצור זכוכית שמשמש בהמון אנרגיה, ובגלל התחרות עם טורקיה הגיע בעבר למשבר כלכלי חמור. הוא היה הפרזנטור של חברות הגז בטלוויזיה, מי שהסביר לציבור שהגז נתן חיים למפעל, שהממשלה בנתה על חשבונה צינור שיספק לו גז טבעי מתמר, שהיה אמור להוזיל לו את עלויות האנרגיה וכך יוכל לקיים את המפעל.

"אנחנו לא יכולים להמשיך עם מחירי הגז", הוא אמר לי, "אנחנו רוצים לחזור למזו"ט". מזו"ט הוא דלק מאוד מזהם, זיהום אוויר נטו, והוא מבקש שאאשר לו. הייתי נסער. בכל העולם, כשמחיר הדלק יורד, גם מחירי הגז יורד. יש קשר. זה נגזרת. בגלל מתווה הגז, אצלנו זה לא כך. המתווה הוא רק למען חברות הגז, לא למען הציבור. בכל העולם הגז הטבעי יותר זול מהמזו"ט, רק אצלנו לא. הרגשתי שכל מה שאמרתי על מתווה הגז, מתממש. במקום לנקות את המדינה מזיהום אוויר, עושים הפוך כי מישהו רוצה להרוויח עוד כסף בנובל ואצל תשובה.

הקשבתי לעצתו של ליאור חורב, הקמפיין של כולנו, והחלטתי לערוך מסיבת עיתונאים בנושא הגז הטבעי ולהציג בה את הסיפור של פניציה. כל הבוקר הופעלה מערכת לחצים מטורפת מטעם נתניהו על כחלון כדי שאבטל את מסיבת העיתונאים. נתניהו לא רצה שידברו על זה. היתה לו חמאה על הראש. לחצו עלי מטעם כחלון לבטל. "תבינו מה הולך כאן", אמרתי, "הוא רוצה אישור להרוג אנשים". גם כחלון עצמו התקשר אלי וכעס מאוד כי יצרתי לו בעיה עם נתניהו. "אני לא מבטל", התעקשתי, "צריך לדבר על מה שקרה שם בפניציה". עברתי שעות של לחצים שהופעלו במקביל גם על המנכ"ל של פניציה, שהיה צריך להשתתף במסיבת עיתונאים. חברות הגז הבטיחו לו הוזלה, אבל הוא בא למסיבת העיתונאים ועמד בכל הלחצים. הסברתי במסיבת עיתונאים שאי אפשר שנפגע בבריאות הציבור וקראתי לחברות הגז להוזיל את המחיר. הם לא הוזילו. לא אישרתי לפניציה לעבור למזו"ט.

המתווה תם ונשלם. הפסדנו.

הציבור הרחב, חברת החשמל והתעשיינים הם המפסידים הגדולים של מתווה הגז, אבל יושב ראש דירקטוריון חברת חשמל, יפתח רוטל, קיבל קדנציה שלישית בתפקיד. אולי בתמורה לכך שאסר על אנשיו להתבטא נגד מתווה הגז. בימים אלה מופעל לחץ להעניק לו גם קדנציה רביעית.

בתחילת הדרך אמר אבי ליכט, לשעבר המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, שזה מתווה גרוע ואף כינה אותו "לווייתן בחדר" (על שמו של אחד השדות, לווייתן). בסופו של התהליך הוא הכשיר את המתווה וקיבלנו את הלווייתן הכשר היחיד בעולם.

מה היה האינטרס של נתניהו לתגמל את חברות הגז? אני מקווה שיום אחד נבין.

לי אין ספק שיש משהו שאנחנו לא יודעים. במרכז הדיון עמדו, ועדיין עומדים, מאות מיליארדי דולרים. הלובי שחברות הגז הפעילו שיקף את עוצמות הכסף הגדול. הן דרשו וקיבלו פטור מהחובה להניח צינור גיבוי בעלות של 300 מיליון דולר וקיבלו מחיר מופקע לגז - שישה דולר ליחידת חום עבור חברת החשמל, כאשר המחיר שקבעו היועצים המקצועיים של משרד האוצר היה שלושה דולר בלבד. המדהים הוא שאיש לא התווכח עם הנתונים של היועצים. פשוט, החליטו לתת להם מחיר כפול.

חודש אחרי שקמה הממשלה, הודיע לי מזכיר הממשלה, אביחי מנדלבלית: "קיבלת משימה. כחלון ונתניהו חתמו על מינוי שלך כנציג הממשלה מול קק"ל. המדינה נכנסה לעימות כספי עם קק"ל, ובתגובה קק"ל הודיעה שהיא רוצה לבטל את ההסכם שיש לה עם המדינה".

משמעות ההודעה של קק"ל היתה שאי אפשר למכור את הקרקעות של קק"ל, שרובן במרכז הארץ, הנדל"ן המבוקש ביותר, וזה עלול היה לגרום נזק גדול לתוכנית הדיור של כחלון.

הוויכוחים בין המדינה לקק"ל על התשלום וההסכמים נמשכים שנים, וכל צד רוצה לפתוח את ההסכם ולשנות אותו. מדובר בעשרות שנים של מחלוקות. ב-2014 החליטה המדינה שהיא רוצה לקחת מקק"ל יותר כסף, ובצדק. לקק"ל אין מה לעשות עם הכסף. מדובר בסכומי עתק ולקק"ל יש רק מעט פעילות. תוקף ההסכם עמד לפוג כעבור חודש. קק"ל הודיעה כבר חמישה חודשים קודם לכן שהיא רוצה לפרוש מההסכם, אבל איש לא טיפל בכך, כי היו בחירות.

התחלתי ללמוד את הנושא, פגשתי את האנשים של קק"ל והבנתי שהסיפור מסובך. הרבה מאוד גופים קשורים בסוגיה - משרד המשפטים (שתיים שלוש מחלקות שונות ולא מתואמות), מנהל מקרקעי ישראל, אגף התקציבים באוצר, החשב הכללי, היועץ המשפטי של האוצר, משרד ראש הממשלה, ולכל אחד יש אינטרס אחר. כל גוף מתקוטט עם שאר הגופים, ויש עוינות וחוסר אמון בין כולם. הבנתי די מהר שפרידה מקק"ל זו קטסטרופה לנושא הדיור. הבנתי גם שאי אפשר לנהל כאן משא ומתן רגיל, כי לא נגיע להבנות. לכן החלטתי שאני צריך להיות המפשר ולא נציג המדינה. הייתי צריך לתווך בין כולם ולהגיע להסכם שכולם יוכלו לחיות איתו. גיבשתי מתווה של פתרון, שתיאר איך צריך להיראות ההסכם העתידי, שבמסגרתו קק"ל תעביר למדינה 2.23 מיליארד שקל מן היתרות שלה, כמעט כל מה שיש לה, ואז נאריך את ההסכם הקיים ונקים מנגנון לבדיקת חובות עבר.

שמתי את הפתרון על השולחן ואמרתי לכל הצדדים: "אין משא ומתן. זה המודל, ומי שלא רוצה - יכול רק להתנגד לכל ההסכם."

קק"ל הוא ארגון מעניין, בלשון המעטה. פוליטי מכף רגל ועד ראש. בכל צעד שצועדים בשדה המורכב הזה, מתפוצצים לפחות שני מוקשים. עם המנכ"ל והיושב ראש הסתדרתי היטב, אבל גם להם יש בוסים, וכך הגעתי למפגש לילי הזוי עם הדירקטוריון של קק"ל, תריסר איש שהתכנסו סביב שולחן גדוש באוכל בפארק אריאל שרון. היו שם נציגים מכל המפלגות, עסקנים פוליטיים, חלקם שרים וחברי כנסת לשעבר. הם נשאו נאומים נרגשים על העם היהודי וסבלותיו, שהרגשתי שאני יושב בפארודיה על הקונגרס הציוני. התאפקתי שלא לצחוק והצלחתי לשכנע אותם לחתום על ההסכם. גם סכסוכים של עשרות שנים שנראים בלתי פתירים, אם מגיע אדם עם שכל ישר וידיים נקיות ופועל בענייניות - אפשר לפתור כך, כולם יהיו מרוצים. בלי כוחנות, בלי אגו.

ראש הממשלה היה צריך לאשר את ההסכם. ביקשתי להיפגש איתו, אבל לא מצאו עבורי זמן. זה נסחב ונסחב וחששתי שאם נמשיך להתעכב, אחד מהגופים הפוליטיים שמרכיבים את קק"ל עלול להתחרט - וכל העבודה תרד לטמיון. אפי שטנצלר, יושב ראש קק"ל דאז, לחץ עלי לסגור כבר. אמרתי לו שלראש הממשלה אין זמן להיפגש איתי. הוא שאל אם אכפת לי שניר חפץ, הלוביסט של קק"ל, יסייע בעניין. עשר דקות אחרי השיחה שלי איתו התקשרו מלשכת ראש הממשלה וקבעו איתי פגישה כבר למחרת. זה היה פשוט מזעזע; אני שר בממשלה ולא מצליח להגיע לראש הממשלה בנושא שהוא ביקש ממני לטפל בו, וכדי שזה יקרה צריך פעולה של לוביסט של הצד השני. לומר על כך מדינה אפריקאית, זה להעליב את אפריקה כולה.

נתניהו הגיע לפגישה עצבני, טעון וכעוס, כי הוא היה בטוח שאני מייצג את כולנו ושנחננו מנסים לפרק את הממשלה בגלל מתווה הגז. "אם אתם רוצים לפרק את הממשלה, אז תפרקו את הממשלה!" הוא אמר לי בכעס. הוא חשב שכחלון מפעיל אותי בנושא הגז. הוא הניח את רגליו בהפגנתיות על שולחן הקפה, ממש מול הפנים שלי, ועישן סיגר. ההסכם עם קק"ל לא ממש עניין אותו, בדיוק כמו ששום דבר שאינו קשור להישרדות האישית שלו לא

מעניין אותו, אבל הוא הסכים לבסוף. מנדלבלוט היה מאושר. הוא לא האמין שאצליח לפתור את הבעיה הזאת.